

Meeqqat, inuusuttut inersimasullu akornanni naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut aamma atuarnermik allannermillu ajornartorsiuteqartut pillugit nuna tamakkerlugu

iliuusissanik pilersarusiornissamut Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut

Sofia Geislerimit, Inuit Ataqatigiit, saqqummiunneqartoq

aamma

Naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunut Kalaallisut programimik ikiuutunik sanasoqarsinnaanissaa pillugu nalunaarusiamik Naalakkersuisut suliaqaqqullugit

peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut

Aslak W. Jensenimit, Siumut, saqqummiunneqartoq

aamma

Inatsisartut isummerfigisassaattut siunnersuut Naalakkersuisut peqquneqassasut

kalaallisuumik naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut misissuummik

ineriartortitsisoqarlunilu atuutilersitsisoqarnissaanik meeqqat atuafianni

ilinniarfinnilu ingerlariaqqiffiusuni atorineqartussatut

Nivi Olsenimit, Demokraatit, saqqummiunneqartoq

pillugit

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu

Ataatsimiititaliap

siunnersuutit aappassaaneerreqarnerannut

ISUMALIUTISSIISUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit, siulittaasoq

Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen Jensen, Siumut, siulittaasup tullia

Inatsisartunut ilaasortaq Mariia Simonsen, Inuit Ataqatigiit

Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Olsen, Demokraatit

Inatsisartunut ilaasortaq Mette Arqe-Hammeken, Naleraq

UKA2021-mi ulloq 19. oktober 2021-mi siullermeerinninnerup kingorna ataatsimiititaliap siunnersuutit misissorpai.

1. Siunnersuutit imarisaat siunertaallu

Siunnersuutit pingasut matumani pineqartut tamarmik naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut tunngapput, taakkunani ataatsimoortumik anguniarneqarpoq naqinnernik ilisarinnissinnaannginnerup aammalu atuarnermik allannermillu ajornartorsiuteqarnerup iliuuseqarfigineqarnissaat. Siunertap anguneqarnissaanut siunnersuutini periutsit assigiinngitsut taakkartorneqarput, tassalu nuna tamakkerlugu iliuusissanik pilersaarusiornissaq (UKA2021/29), kalaallisut programimik ikiummik sanasoqarsinnaanissaa pillugu nassuiaasiornissaq (UKA2021/34) aamma naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut misissuummik ineriartortitsisoqarlunilu atuutilersitsisoqarnissaa (UKA2021/73).

2. Apeqqutit

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnerminut atugassaminik apeqqutit arlallit akissuteqarfigeqqullugit Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq qinnuigaa. Ataatsimiititaliap apeqqutaasa aammalu Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisup akissutaata assilineri isumaliutissiisummut ilanngussatut ilanngunneqarput.

3. Ataatsimiititaliap siunnersuutininik suliarinninnera

Siunnersuutit pingasut tamarmik partiinit tamanit inersuarmin taparserneqarput. Siunnersuutit ataatsimiititaliamit tapersersornartinneqarput, erseqqipporlu anguniagaq pingaarneq tassaasoq naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut aammalu atuarnermik allannermillu ajornartorsiuteqartunut nunatsinni atugassarititaasut pitsaanerusut pilersinneqarnissaat. Taamaaliornikkut taakku, inuit taama ajornartorsiuteqanngitsut naligalugit, piginnaaniliisumik ilinniagaqarsinnaaqullugit.

3.1 Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat

Siunnersuutit siullermeerneqarneranni Naalakkersuisut immikkoortoq 47-mut aamma 73-imut allannguutissatut siunnersuutininik saqqummiussimmata ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq.

Immikkoortoq 47:

Naqinnernik ilisarsinnaanngineq aamma atuarnermik allannermillu ajornartorsiuteqarneq ikiorsiiviginiarlugit nuna tamakkerlugu iliuusissanik pilersaarummik suliaqarnermut ilaasussamik, kalaallisut programimik ikiutinik sanasoqarsinnaanissaa pillugu nalunaarusiamik Naalackersuisut suliaqaqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiinissaannik siunnersuut.

Allannguutissatut siunnersuut matuma siuliani allassimasoq aqqutigalugu kalaallisut programinik ikiutinik sanasoqarsinnaanissaa pillugu nassuiaatip nuna tamakkerlugu iliuusissanik pilersaarummik suliaqarnissamat siunnersuummut Naalackersuisut ilanngutilersaarpaat. Programinik ikiutinik arlalinnik sanasoqarsinnaaneranik misissuilluni nassuiaasiornissaaq pineqartoq allannguutissatut siunnersuut tunngavigalugu ataatsimiititaliamit paasineqarpoq. Programmimik ikiuutissamik ataatsimik sanasoqarnissaa siunnersuutaqqaartumi kisimi pineqarpoq.

Immikkoortoq 73:

Naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut misiliummik kalaallisuumik nuna tamakkerlugu atuuttussamik ineriartortitsinissamat periarfissanik qulaajaaqqullugit Naalackersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Tamanna naqinnernik ilisarsinnaanngineq aamma atuarnermik allannermillu ajornartorsiuteqarneq ikiorsiiviginiarlugit nuna tamakkerlugu iliuusissanik pilersaarummik suliaqarnermut ilaasaaq.

Siunnersuutaqqaartup naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut misiliummik suliaqarnissamat ”*periarfissanik qulaajaanissamat*” Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutikkut matumuunakkut allanngortinniarat ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq. Taanna nuna tamakkerlugu periusissamik iliuusissatullu pilersaarummik suliaqarnermut ilanngunneqartussaassaaq (UKA2021/29).

Siunnersuut immikkoortoq 73 annertuumik allannguuteqartillugu siunnersuutit pingasut Naalackersuisunit siunnersuummut ataatsimut ataatsimoortinneqarmata ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq.

3.2 Nunatsinni naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut aamma atuarnissamik allannissamillu ajornartorsiuteqartut

Naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermik aammalu atuarsinnaanermik allassinnaanermillu ajornartorsiuteqarneq qaangerneqassappat ajornartorsiut qanoq annertutiginersoq ilisimaneqartariaqarpoq.

Nunatsinni naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut kalaallisut oqaasillit amerlassusiannut kisitsisitigut paasissutissat maanna pigineqanngillat. Nunatsinni innuttaasut 5-10 %-ii naqinnerni ilisarinnissinnaanngitsutut Naalakkersuisunit tagginneqarput¹. Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaannut tunngatillugu Danmarkip 2008-mi nalunaarusiaani tagginneqarpoq nunatsinni innuttaasut 2-5 %-ii atuarniarnermik ajornartorsiuteqartut, tassungalu ilaapput naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut assigisaallu². Innuttaasut danskisut kalaallisullu oqaasillit ilanngunneqarnersut naliliinerni allassimangilaq.

3.3 Naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut misissuut kalaallisooq

Ataatsimiititaliamut akissutiminni Naalakkersuisut allapput naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut misissuummik kalaallisuumik suliaqarsinnaanermut periarfissaq siusinnerusukkut misissuiffigineqartarsimasoq imalu paasisaqartoqartoq:

”Piaartumik paasineqarpoq oqaatsini allani naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut misiliutit atuuttut imaaliallaannaq kalaallisuunngortinneqarsinnaanngitsut, taamaammallu misiliutit paasinaassutit nukarliit alloriarfianni atorpeqartussat ineriartortinneqalerput, atuartut naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut aarlerinartorsiortut nassaarineqarsinnaanerat siunertaralugu.”

Tamatuma saniatigut taamani sulineq pillugu Naalakkersuisut ima allapput:

”Naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut misiliummik suliaqarneq annertussasoq naatsorsuutigineqarpoq piviusunngortinneqassappallu sulisut amerlanerit, ilisimasat aningaasartuutissallu annertunerit pisariaqartinneqassallutik”

Naliliineq siuliani allassimasoq allanngunngitsoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Naqinnernik

¹ § 37, 2018/259

² August 2008: Danmarkip nalunaarusiaasa sisamaat FN-p Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsuanut sulissutigineqartussatut aalajangersakkat, pisinnaatitaaffiit piviusunngortinniarlugit aalajangiunneqartut, Meeqqap pisinnaatitaaffii pillugit FN-p isumaqatigiissutaanni akuerisaasumi 20. november 1989-imeersumit, qupp. 52

ilisarinnissinnaanginnermut misissuummik kalaallisuumik ineriartortitsinissaq ilinniakkatigut aningaasatigullu ajornartorsiutitaqarsinnaasoq ataatsimiititaliamit ilisimaneqarpoq. Tamatumali peqatigisaanik naqinnernik ilisarinnissinnaangitsut aammalu atuarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqartut ilinniarnermik naammassinninnissamut ikiorneqarnissaannik ungasissoq isigalugu anguniakkat sulisunik aningaasanillu atuinissami ilanngullugit eqqarsaatigineqartariaqartut ataatsimiititaliamit qularutigineqanngilaq.

Taamaattumillu akisuallaarneranik sulisutigullu nukissanik amerlanernik atuisariaqarnermik Naalakkersuisut siuliani naliliinerat taamak sulinermik unitsitsisariaqanngitsoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Ungasissoq isigalugu naqinnernik ilisarinnissinnaangitsunut misiliummik suliaqarnissamut suut pisariaqarnerat pillugu pilersaarutaasinnaasumik Naalakkersuisut suliaqarsimanissaat ataatsimiititaliamit kissaatiginartinneqarnerugalarpoq.

3.4 Suliassaqarfimmi siusinnerusukkut maannalu suliniutit

Naqinnernik ilisarinnissinnaanginneq qitiutillugu ukiut ingerlaneranni assigiinngitsunik siunnersuuteqartoqartarsimasoq, apeqquteqartoqartarsimasoq iliuuseqartoqartarsimasorlu ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq³. Kalaallit Nunaanni innuttat akornanni atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiutillit aammalu naqinnernik ilisarinnissinnaangitsut tunaartaralugit Naalakkersuisut marts 2011-mi nunani avannarlerni ataatsimeersuarnermik ingerlatsipput. Ataatsimeersuarneq pillugu allakkiami⁴ ima allassimavoq:

”Ataatsimeersuarneq ilaatigut inuit atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqarluni ilinniartinnissaannut periutsinik assagiinngitsunik qulaajaanermut atorineqarpoq.”

Naqinnernik ilisarinnissinnaanginnermut aammalu atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqarnermut ikiutissatut iliuusissatut pilersarusiornissaq pillugu siunnersuut 2011-mi ukiakkut ataatsimiinnermi akuersissutigineqarpoq. Sulinerli 2014-imi qinersinissap nalunaarutigineqarneratigut unitsinneqarpoq. Sulinerup partiinit tamanit tapersersornartillugu isumaqatigiissutigineqartup qinersinissap nalunaarutigineqarnera apeqqutaatinnagu ingerlatiinnarneqarsimannginnera ataatsimiititaliamit uggorineqarpoq.

³ UPA2005/50, UKA2007/168, § 36 2010-64, UKA2011/131, § 37 2015-199, 2015-235, 2018-259, 2021-40, 2021-91

⁴ Ilanngussaq 2

Naqinnernik ilisarinnissinnaannginneq pillugu suliniutit allat eqqarsaatigalugit Synscenter Refnæs aamma suliffeqarfik Sensus, piffissami 2013-imit 2016-imut suliniummik ingerlatsisimasut, taaneqarsinnaapput⁵. Suliniuteqarnikkut siunertarineqarpoq:

- Digitalikkut kalaallisut oqalussinnaasumik ineriartortitsineq (MARTHA, allatanik oqaasinnguisinnaasoq),
- RoboBraillep web- aamma email atorlugu allagaatinik assersuutigalugu tappiitsunit atuarneqarsinnaasunngortitsissutaasup, mp3-ngortitsissutaasup aammalu digitalimik atuagannngortitsissutaasup pissarsiarinissaa
- Atugaateqarfiup Biblus kalaallisuunngorlugu digitaalinnngortinneqarnissaa.

Siuliani allassimasut tunngavigalugit ataatsimiititaliaq isumaqarpoq naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut kiisalu atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqartunut ikiorsiissutinik tamakkiisuunngikkaluamik peqartoq.

Suliat siuliani allassimasut saniatigut misiligummik aaqqissuussineq GUX-S⁶-imik taaneqartartoq 2017-imili ingerlavoq. GUX-S tassaavoq ilinniarneq assigiinngitsunik innarluutillit allat naligalugit ilinniarnermik naammassinnissinnaaqqullugit immikkut naleqqussakkamik ilinniartitsinermik imaqartoq. Tamatuma saniatigut immikkut suliniuteqartut peqataatinneqarput, taakku qulakkeertartussaavaat GUX-S-imut qinnuteqartut naliliiffigineqarnissaat. Tamatuma saniatigut ilinniarnertuunngorniarfiit immikkut suliniuteqartunit siunnersorneqartarput, taamaaliornikkut ilinniartunut immikkut pisariaqartitsisunut ataasiakkaanut iliniartitsinissat taakkunannga aaqqissuunneqarsinnaaqqullugit. Tiliup nittartagaani allassimavoq:

*”August 2021-imiit ilinniarfeqarfiit allat GUX-iunngitsut, immikkut suliniuteqartunut ikioqqullutik, tapersersoqqullutik, aqutissioqqullutik siunnersoqqullutillu saaffiginnissinnaapput, ilinniartoq immikkut pisariaqartitsippat (ass. Autisme, Aspergers Syndrom, ADHD, **naqinnernik ilisarsisinnaannginneq** il.il.), taamaasilluni ilinniartoq, immaqalu angajoqqaavi imaluunniit angajoqqaatut oqartussaasoq, ilinniartup atuarfia, immikkut ilinniarsimasut kommunialu suleqatigalugit ilinniarnissaanik*

⁵ <https://www.atuffat.gl/Default.aspx> (hjemmeside er på dansk)

⁶ <https://sunngu.gl/kl-GL/Gymnasial-uddannelse/GUX-S/GUX-S-uddannelsesforlob>

aaqqissuisoqarsinnaavoq⁷.”
(Ataatsimiititaliap erseqqissaanera)

Naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut aammalu atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqartut ilinniarnertuunngorniartut misiligummik aaqqissuussineq siuliani taaneqartoq iluaqutigisimagaat ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Misiligummik aaqqissuussinerup suli ukiuni pingasuni ingerlaqqinnissaa aammalu tunngaviusumik ilinniarsiit, Majoriap aammalu ingerlaqqiffiusumik ilinniarsiit immikkut suliniuteqartunit maanna aamma siunnersorneqarsinnaanerat ataatsimiititaliamit pitsaasutut isigineqarpoq. Misiligummik aaqqissuussineq tassanngalu misilittakkat nuna tamakkerlugu periusissami iliuusissatullu pilersaarummi ilanngunneqartariaqartut ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Tamatuma saniatigut Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup suliniut piffissami 2015-imit 2020-mut suliarimmagu ”*Kalaallit Nunaanni atuartunut naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunut suliniut*” ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq. Tamatumani pingaarnertut siunertaavoq atuartut naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunngorsinnaasut pinaveersaartitsiniutitut atuarnermik ilinniartinneqarnissaat siunertaralugu siusissukkat paasineqarnissaannut misissuinermi atortussanik ineriartortitsinissaq.

Suliniut nalunaarusiamik ”*naqinnernik ilisarsisinnaanngitsutut ilimanaateqarsinnaasut siusissukkat pasitsaanneqartarnissaat*” 2020-mi saqqummiunneqartumit naggaserneqarpoq. Tassani erseqqissaatigineqarpoq atortussat ineriartortinneqartut tassaanngimmata naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut misissuutit. Tassaallutilli atuartut nukarliit naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut aarlerinartorsiortut nassaarineqarnissaannut atortussiat ilinniartitsisunut iluaqutaasussat.

Nalunaarusiaq misiligutinik atuisunut ilitsersuutitalinnik suliaqarnermi inerneqarpoq. Nalunaarusiaq iserasuaat.gl-imi pissarsiarineqarsinnaavoq, tassanilu misiligutit atuisunullu ilitsersuutit ilinniartitsisunit atorneqarsinnaasut pillugit paasissutissaqarpoq.

Ataatsimiititaliamut akissutiminni Naalakkersuisut paasissutissiissutigaa:

”Misilitsissutinut ilitsersuutip saniatigut naatsorsuutigineqarpoq ilinniartitsisunut ilitsersuut, oqaatsinik ilisarsisinnaannginneq, siusinaartumik paasisaqarneq il.il.

⁷ <https://tilioq.gl/kl/immikkut-suliniuteqartut-ilinniarninnut-tamanut-atuutilersut/>

pillugit paasissutissanik annertunerusunik ilaqartoq, 2021-p naalernerani naamassissasoq.”

Misiligutinik suliaqartoqareermat atortussat taakku atuarfinnit qassinit atorneqarnersut Naalackersuisunut apeqqutigissallugu ataatsimiititaliamit naleqqutsinneqarsimavoq. Tassunga tunngatillugu Naalackersuisut paasissutissiissutigaa atuarfiit arfinillit misiligutinik atuartunut nukarlernut 2021-mi januaarimi atuisimasut. Naalackersuisut aamma allapput misiligutinik atuisinnaanerup nukarlerni ilinniartitsisunut paasissutissiissutiginiisaanik kiisalu misiligutinik atuinermut periutsinik ilinniartitsisunut tunniussinissamik atuarfinni pisortat qinnuigineqarsimasut.

Misiligut ilitsersuutitaalu atorneqassanersut atuarfiit ataasiakkaat namminneq aalajangigassarigaat ataatsimiititaliamit paasineqarpoq. Nukarlerni atuartut tamarmik misilinneqarnissamut periarfissinneqassasut ataatsimiititaliamit neriutigineqarpoq, taamaaliornikkut meeqqat qassit naqinnernik ilisarsinnaannginnermut aarlerinartorsiortuunersut paasisinnaagatsigut. Tamatuma saniatigut tamanna naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut kalaallisut misiligummik pilersitsinissamut alloriarnerussaaq pingaarutilik.

Naggasiullugulu finlandimiut ilinniartitsissutitut programmiliaat ”*Grapho-Learn*”-imik taaguutilik kalaallisuunngortinneqarsimasoq nunatsinnilu misiligarneqarsimasoq Naalackersuisut ataatsimiititaliap apeqqutaanut akissutaat tunngavigalugu ataatsimiititaliamit paasineqarpoq. Programmi tassaavoq pinnguaat (spil) naqinnernik taakkulu nipaannik meeqqanut ilinniartitsissut. Programmi nunatsinni 2022-p aallartinnerani atuutilissaaq. Programmi pillugu sulinerup ingerlaqqinnera taamatullu tassanga misilittakkat pillugit Naalackersuisut ataatsimiititaliamut ilisimatitsissuteqarnissaat ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqarpoq.

3.5 Naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut aammalu atuarnermik allannermillu ajornartorsiuteqartunut ikiorsiissutit

Inuit innarluutillit tapersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat aqqutigalugu inuit innarluutillit ikiorneqarsinnaammata ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq.

Innarluuteqarnerup kingunerisaanik ajornartorsiutit⁸, tassungalu ilanngullugu naqinnernik ilisarinnissinnaannginnerup aammalu atuarsinnaanermik allassinnaanermillu ajornartorsiuteqarunerup, iliuuseqarfigineqarnissaannut siunnersuineramik tapersersuinermillu neqerooruteqarnissaq kommunit suliassaraat. Arnaq inuusuttoq naqinnernik ilisarinnissinnaanngikkaluarluni kommunimit ikiorneqarsinnaanngitsoq Sermitsiaq.AG-p maj 2020-mi allaaseraa⁹.

Naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut kalaallisut misiligummik peqannginnera arnap taassuma ilinnialernissaminut ikiorneqarsinnaannginneranut pissutaarpiartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Inunnut innarluutilinnut ikiorsiinessaminnut pisussaaffimminnik kommunit eqquutsitsinissaat aammalu atuarsinnaanermik allassinnaanermillu ajornartorsiuteqartunut kiisalu naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut kalaallisut misiligutininik peqanngikkaluartoq ikiorsiiniarnissaat ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqarpoq.

3.6 Ataatsimiititaliap pingaarnertut oqaaseqaatai

Misissuut aningaasartuutininik amerlasuuninik naleqassagaluartoq nukinginnartuusoq ataatsimiititaliap maluginiarpaat. Meeqqat, inuusuttut inersimasullu akornanni naqinnernik ilisarinnissinnaannginneq aamma atuarnermik allannermillu ajornartorsiuteqarneq ikiuiffiginialugulu iliuusissamik pilersaarut tunngavigalugu kalaallit oqaasii atorlugit naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut misissuummik sapinngisaq tamaat nukingersumik pingaartitsilluni suliaqartoqarnissaa Naalakkersuisunut ataatsimiititaliap aamma innersuussutigaa.

Ataatsimiititaliamilli ilisimaneqarpoq nassuiaammik (UKA2021/47) imaluunniit nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik (UKA2021/29) suliaqarnerup qularnanngitsumik kingunerissammagu naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermik misissuummik kalaallisuummik pilersitsinissaq ungasinnera. Tamatumali peqatigisaanik ataatsimiititaliaq ersarilluinnartumik isumaqarpoq atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqartut imaluunniit naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut pillugit sulineq sukumiisuussammat. Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq misissuutip suliamik ilisimasaqarluarnermik aammalu suliarilluakkamik tunngaveqarluni suliarineqarnissaa pingaaruteqarluinnartoq.

⁸ Inuit innarluutillit tapersersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 13, 12. juni 2019-imeersoq, § 8

⁹ <https://sermitsiaq.ag/kl/naqinnernik-ilisarinnissinnaanngitsoqikiornissaqanngilaq>

4. Siunnersuutit aningaasatigut kingunerisassa

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip piviusunngortinneqarnerata aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassai siunnersuummut tunngavilersuummi allaaserineqassasut Inatsisartut suleriaasianni § 33, imm. 1-imi allassimavoq.

Tamanna naapertorlugu siunnersuutit piviusunngortinneranni aningaasatigut kingunerisassat siunnersuutini nalunaarneqartut ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq.

Imm. 29-mut tunngatillugu nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik suliaqarnerup aningaasatigut kingunerisassai A/C-p ukiup aappaa avillugu 750.000 kr.-inik naleqartumik sulineranik naleqartutut nalunaarneqarput.

Imm. 43-mut tunngatillugu naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut ikiorsiissutitut programimik ineriartortitsinissaq pillugu nalunaarusiorneq 500.000 kr.-it qaangernagit aningaasartuuteqarfiusussatut tagginneqarpoq.

Imm. 73-mut tunngatillugu naqinnernik ilisarinnissinnaannginnermut kalaallisut misissuummik suliaqarnermi aningaasartuutissat 6 aamma 10 millionit akornanniittussat naatsorsuutigineqarput, tamatumalu saniatigut misissuutip atuutsinneqalerneranut aningaasartuutit ilanngunneqassapput.

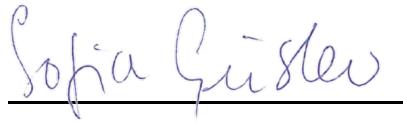
5. Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Immikkoortoq 29: Siunnersuutaqqaortoq akuersissutigineqassasoq ataatsimiititaliamit isumaqatigiittumit inassutigineqarpoq.

Immikkoortoq 47: Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutaat akuerineqassasaq ataatsimiititaliap isumaqatigiittup inassutigaa.

Immikkoortoq 73: Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutaat akuerineqassasaq ataatsimiititaliap isumaqatigiittup inassutigaa.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni ataatsimiititaliap siunnersuutit aappasaaniigassanngortippai.

Sofia Geisler
Siulittaasoq

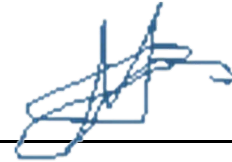
Doris Jakobsen Jensen
Siulittaasup tullia

Nivi Olsen

Mariia Simonsen

Mette Arge-Hammeken

Ilanngussaq 1

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
ataatsimiititaliaq

Naqinnernik ilisarinnissinnaannginneq aamma atuarnermik allanermillu ajornartorsiuteqartunut suliniutit pillugit immikkoortunut 29-mut, 47-mut aamma 73-imut Inatsisartut Kultureqarnermut Ilinniartitaanermullu ataatsimiititaliaata allakkatigut apeqquaqarnera Naalakkersuisunit qujassutigaarput. Apeqqutit tulleriinneri malillugit matumuuna akissuteqarfigineqassapput.

01-11-2021
Sagsnr. 2021 - 19393
Akt nr. 18362953

Postboks 1029
3900 Nuuk
Tlf: +299 34 50 00
Email: ikin@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Apeqqut 1:

Nalunaarusiami "Kalaallit Nunaanni atuartunut naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunut suliniut"-mi allassimavoq meeqqat naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunngornissaminnut aarlerinartumik inissisimasut siusinaartumik paasineqarsinnaanerannik atuarmiit atorsinnaasaannik ilinniartitsisunut ilitsersuuteqartoq.

Nukarlerniittunik misissuisoqarsinnaanerannik Kalaallit Nunaanni atuarmiit paasissutissinneqarnikuuppat?

Akissut: Suliniut pillugu nalunaarut "Kalaallit Nunaanni atuartunut naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunut suliniut" kommuninut atuarmiinnullu tamanut novemberimi 2020-mi nassiussuunneqarpoq. Atuartut naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunngornissaminnut aarlerinaateqartut. Nalunaarummut peqatigitillugu atuarmiit misiliutit piumallugit Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmumt saaffiginnissinnaasut ilisimatinneqarput.

Atuarmiinnit pisortat tamarmik misiliutit atorineqarnissaminnut piareertut decemberimi 2020-mi ilisimatinneqarput. Ilisimatitsissummut ilagitillugu ilitsersuut, atuarmiit / ilinniartitsisut misiliutit atoraangamikkit malitassaasut, nassiunneqarpoq. Tamatumunngalu peqatigitillugu atuarmiit pisortaat qinnuigineqarput misiliuteqarnissamut periarfissat pillugit nukarlerni ilinniartitsisut ilisimateqqullugit aamma misilitsinnermut ilitsersuut ilinniartitsisunut ingerlateqqeqqullugu.

Tamatuma kingorna nalunaarut Iserasuaat.gl-imut inissinneqarpoq, tassanngaaniit misilitsinnermut atortut atornissaannullu paasissutissat aaneqarsinnaasunngorlugit. Taamatuttaaq taakkua pillugit ilisimatitsissut Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup nammineerluni Facebookianut Facebookeqatigiittartunullu 'Ilinniartitsisut'-nut, ilinniartitsisunit amerlasuunit malinnaavigineqartumut, inissinneqarpoq.

Misilitsissutitut ilitsersuutit saniatigut naatsorsuutigineqarpoq ilinniartitsisunut ilitsersuut, oqaatsinik ilisarsisinnaannginneq, siusinaartumik paasisaqarneq il.il. pillugit paasissutissanik annertunerusunik ilaqartoq, 2021-p naalernerani naammassissasoq.

Apequt 2:

Meeqqat naqinnernik ilisarsisinnaangitsunngornissaminnut aarlerinartumik inissisimasut siusissumik paasineqarnissaat anguniarlugu ilinniartitsisunut ilitsersuummik atuarfiit qassit atuisarpat?

Akissut: Ilinniartitsisunut ilitsersuut 2021-p naanerani aatsaat saqqummertussatut naatsorsuutigineqarmat atuarfinniit sulii atorineqalingilaq.

Tassunga ilanngullugu ilisimatitsissutigineqarsinnaavoq, misiliutit atuarfiit arfinillit januarimi 2021-mi nukarliit alloriarfianni atormatigit. Misilitsittoqareermat ilinniartitsisut angusat qanoq atorineqarnissaat pillugit Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmit siunnersorneqarput.

Apequt 3:

§ 37 2018/259-mut Naalakkersuisut akissuteqaamminni ilinniagaqarniartut immikkut ittumik pisariaqartitsisut ilinniarnertuunngorniarfimmik naammassisaqarnissaannut misiliummik suliniut GUX-S allaaseraat. Suliniut 2021-mi nalilersorneqartussaasimavoq.

Suliniummik nalilersuineq qaqugu naammassineqassava?

Akissut: GUX-S-imik nalilersuineq gymnasiaqarfinni GUX-S-imik ulluinnarni ingerlatsisut ataatsimiittarnerisigut ingerlanneqartarpoq. Ataatsimiinnerni taakkunani peqataasarput Immikut Sullissivimmi pisortaq, gymnasiani rektorit sisamat, GUX-S-imik ataqatigiissitsinermik suliaqartut sisamat kiisalu Naalakkersuisoqarfik.

Ataatsimiinnerni taakkunani paasinarsivoq atuartut immikkut pisariaqartitsisut, atuartut diagnoseqartut ilanngullugit, pitsaasumik isumaginissaat pisariaqartinneqartuortoq.

Immikkut Sullissiviup aamma oqaatigaa, immikkoortortaqarfik taanna ilinniartinnit allanit akuttunngitsumik saaffigineqartartoq.

Taamaattumik siunnersuutissamik suliaqartoqarpoq, GUX-S-imi misiliineq taanna ukiuni pingasuni sulii ingerlanneqassasoq. Unali allannguutigiinnassavaa ilinniagaqarfiit allat siunnersorneqarnissaq ilitsersorneqarnissarlu pillugit Immikkut Sullissivimmut saaffiginnittarnissaminnut periarfissaqarnerannik neqeroorfigineqartarnissaat.

Innersuut taanna Naalakkersuisup akueraa, GUX-S & Immikkut Sullissivik 2024-mi nalilerneqarnissamik tungaannut taamaalillutik ingerlasinnaalerlutik.

Apequt 4:

§37, 2011/9-mut Naalakkersuisut akissuteqaataanni allassimavoq Nuummi nunani avannarlermiut ataatsimeersuarnerannut atatillugu "kalaallinut ulloqartitsisoqassasoq" 24. marts 2011-mi, tassani Kalaallit Nunaanni inersimasunut atuarnermik allanniarnermillu ajornakusoortitsisunut neqeroorutinik samminnittoqassalluni. Kalaallit ataatsimeersuarnermut peqataasut pineqartumi siunissami suliniarnissamut ulloq taanna Naalakkersuisunut kaammattuusiussallutik suliakkerneqarput.

Ulloq taanna tunuliaqutaralugu kaammattuutit suut suliarineqarpat?

Akissut: Naalackersuisunut 2. august 2011-mi ilisimatitsissut ilanngunneqartoq takuuk.

Apeqqu 5:

Ataatsimeersuarnermut tamarmut kaammattuutit suut suliarineqarpat?

Akissut: Naalackersuisunut 2. august 2011-mi ilisimatitsissut ilanngunneqartoq takuuk.

Apeqqu 6:

Kaammattuutit taakku nassiunneqarnissaat ataatsimiititaliap kissaatigaaa.

Akissut: Naalackersuisunut 2. august 2011-mi ilisimatitsissut ilanngunneqartoq takuuk.

Apeqqu 7:

Qinersisoqarnissaq sioqqullugu UKA2011-imut Naalackersuisut suliassamut pilersaarusiornissamik peqquneqarnerminnut atatillugu sunik Naalackersuisut misilittagaqalerpat?

Akissut: Naalackersuisut taamanikkut Naalackersuisuusimassut 2013-imi qinersisoqalinnginnerani sunik misilittagaqalersimanerat ajorluartumik oqaatigisinnaanngilaat.

Apeqqu 8:

Kaammattuutit suut ingerlateqqinniarlugit Naalackersuisut toqqarpat?

Akissut: Taamanikkut Inerisaaviusup, Iliniartitaanermut Institutip ataaniittup, ilinniutit Nunani Avannarlerni atorineqartut Kalaallit Nunaannilu atorineqarsinnaasut misissorlugit aallartippai. Finlandimiut ilinniartitsinnermut programmat digitaliusoq "Grapho-Learn" kalaallisuunngortinneqareerpoq nunatsinnilu misiligarneqarluni naatsorsuutigineqarporlu 2022-p aallartinnerani atuutsinneqalerumaartoq.

Taassuma saniatigut Inerisaaviup Kalaallit Nunaanni dyslekseqarnermut misilitsissinnaanermut periarfissat misissulerpai. Piaartumik paasineqarpoq oqaatsini allani naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut misiliutit atuuttut imaaliallaanaq kalaallisuunngortinneqarsinnaanngitsut, taamaammallu misiliutit paasiniaassutit nukarliit alloriarfianni atorineqartussat ineriartortinneqalerput, atuartut naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut aarlerinartorsiortut nassaarineqarsinnaanerat siunertaralugu.

Naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut misiliummik suliaqarneq annertussasoq naatsorsuutigineqarpoq piviusunngortinneqassappallu sulisut amerlanerit, ilisimasat aningaasartuutissallu annertunerit pisariaqartinneqassallutik. Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik ullumikkut marlunnik sulisoqarpoq, Københavns Universitet suleqatigalugu paasiniaassutinik ineriartortitsisunik kiisalu Finlandimi Jyväskylä Universitet suleqatigalugu "Grapho-Learn"-imik ineriartortitsisunik.

Apeqqu 9:

Meeqqanunuuksut kalaallisut oqaasilinnut meeqqat tapersorsorneqarnissaannut inatsimmi § 3, litra 4 naapertorlugi, naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut kalaallisut oqaasilinnut misiliinermik peqanngimmat kommunit pisussaaffimminnik naammassinnissinnaannginnerat ataatsimiititaliap nalilerpaa.

Naalackersuisut tamassumunnga qanoq isumaqarpat?

Akissut: Atuarfiup kommuninit ingerlanneqartup atuarfik pillugu inatsit (§ 18. imm. 1) naapertorlugu atuartut taakkua piginnaaneqarfigeriigaat imaluunniit pisariaqartitaat aallaavigalugit atuartittartussaavai. Tamanna meeqqanut tamanut atuuppoq, apeqqutaatinnagu diagnoseqarnersut imaluunniit immikkut pisariaqartitsinersut, matumani soorlu atuarniarnikkut/allanniarnikkut ajornartorsiuteqarsinnaasunut assersuutigineqarsinnaapput. Atuartup immikkut pisariaqartitai apeqqutaatinnagit atuarfiup pisussaaffigaa atuartitsineq ima aqqissussallugu atuartitsinermi anguniakkat naammassineqarsinnaasunngorlugit.

Naalackersuisut isumaqarpugut, kommunit, atuarfiit aamma MISI/PPR sapinngisartik tamaat anguniakkanik taakkuninnga anguniagaqartut, atuartunillu atuarniarnermik imaluunniit allanniarnermik ajornartorsiuteqartunik suliaqarnerminni atuarniarnermi pædagogikkimi suliniutit tulluartut aallartittarlugit. Kommunit, atuarfiit aamma MISI/PPR-eqarfiit ataasiakkaat suliniutini taakkunani assigiinngitsunik suleriaaseqarput, tulleriaarisarput aamma sulisoqarniarnermikkut assigiinngitsunik atugaqarlutik. Naqinnernik ilisarsisinnaannginnermut misiliutinik kalaallisuunik pigisaqannginneq isumaqanngilaq, kommunit atuartunut taakkununnga atuartitsinissamik pilersaarusiornissamut tulluartumillu atuartitsinissaminut pisussaajunnaartut.

”Kalaallit Nunaanni atuartunut naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunut suliniut”, atuartut naqinnernik ilisarsisinnaannginnermik aarlerinaateqartut siusissukkut paasineqarnissaannik imaqartoq, atuarnerup iluani atuarnikkut pædagogikkip ineriartortinnissaanut tunngaviusussanik pilersitsiniarluni aallartinneqarpoq, kommunit tamatuminnga sulineranni tapersersorneqarsinnaassammata. Ullumikkut oqaatigisariaqarpoq naqinnernik ilisarsisinnaannginneq pillugu ilisimasanik aamma atuartunik naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunik allanillu atuarniarnermikkut ajornartorsiuteqartunik misiliutinik atuartitsinermilu ilinniutinik Kalaallit Nunaanni suli annertuumik amigaateqartoqartoq.

Misiliutinik ineriartortitsisoqarnerani oqaatigissallugu pingaarpoq, Kalaallit Nunaanni psykologimi uuttortaait periutsillu atornissaannut ineriartortinnissaannullu najoqqutassanik, siunnersuutinik imaluunniit periutsinik, imaluunniit misiliutinik assigiissakkanik kalaallini atorneqartussanik aammalu psykologiip iluani imaluunniit ilinniartitaanerup iluani atorneqartussanik suliaqartoqarsimanngimmat.

Atuarfimmi misilitsissutit psykometriimi periutsit imaluunniit najoqqutassat nalinginnaasut (europamit pisut) malillugit maannamut ineriartortinneqarnikuusut tassatuaapput alloriarfinni misiliutit aamma piginnaasatigut misilitsissutit. Taakkua Kalaallit Nunaanni atuarfimmi atorneqartussatut assigiissagaallutik suliaapput.

Taassuma saniatigut Kalaallit Nunaanni psykologiimi misilitsittarnerit, tassunga ilanngullugit atuarfimmi ilinniarfinnilu misiliutinik aalajangersimasunik diagnostiskiusunik atuneq, inatsisitigut malittarisassiuunneqarnikuunngillat (atuarfimmi alloriarfinni inaarutaasumillu misilitsittarnerit eqqaassanngikkaanni). Taamatuttaaq psikologiip iluani imaluunniit ilinniartitaanerup iluani misiliutit ineriartortinnerinut inatsisitigut tamanut atuuttunik piumasaqaateqanngilaq, aammalu ikiuiniarluni suliniutit aallartilnginnerini

assersuutigalugu immikkut pisariaqartitsinerit, ajornartorsiutit diagnosilluunniit assigiinngitsut uppernarsaqaartarnissaannik piumasaaqateqartoqarani.

Taamatutaaq psykometrii najoqqutaralugu misiliutit, naqinnernik ilisarsisinnaanginnermut misiliutit ilanngullugit, misileraqqaarneqarsimanissaannik, assigiissarneqarsimanissaannik kalaallinilu atorneqarnissaannut akuereqqaarneqarsimanissaannik inatsisitigut piumasaaqateqartoqanngilaq.

Kalaallit naqinnernik ilisarsisinnaanginnermut misiliutaannik ineriartortitsisoqassappat siullertut suna siunertarinqarnersoq sumullu atorneqarnissaat erseqqissaqaartariaqarput. Aamma misissuinermi paasisat qanoq atorneqassanersut atuartunullu ataasiakkaanut suliniutit /ikiorsiissutit suut aallartinneqassanersut erseqqissarneqartariaqarpoq. Tulliullugu misilutinik ineriartortitsinermi atuarniarnikkut teoriit/ pædagogikkitt sorliit tunngavittut atorneqassanersut aalajangerneqartariaqarpoq immikkullu ilisimasallit kikkut paasisanik nassuiaassuussanersut erseqqissarneqartariaqarluni.

Kalaallit naqinnernik ilisarsisinnaanginnermut misiliutaannik ineriartortitsinermi tamakkuninnga misilutinik ineriartortitsinermi malitassat qaffasinnerpaat malittariaqarput, taamaattumik misiliutit pitsaassuseqarnissaat uppernassuseqarnissaallu anguniarlugu aallartitsilluni misileraanerit, atuussinnaanerinik misileraanerit arlaqartut aammalu paasissutissanik statistikkikkut misissuinerit aqqusaartariaqarput.

Tunngaviusumit isigalugu atuartitsisup atuartup imaluunniit inuup atuarniarnikkut imaluunniit allanniarnikkut ajornartorsiuteqarnerata aalajangiunnissaanut misiliut pisariaqartinnngilaa. Atuartut ataasiakkaat ajornartorsiutigisinnaasaat aallaavigalugit atuarnermik ilinniartitsinerit aallartinneqassapput. Taamaattumik pineqartumi aammalu atuartitsisut piginnaasaqarfimminnik ineriartortitsinissaasa eqqumaffiginissaat pingaarluinnartuvoq.

Apeqqut 10:

Naalackersuisut isumaqarpat meeqqanut inuusuttunullu kalaallisut oqaasilinnut naqinnernik ilisarinnissinnaangitsunut misiliinernik sakkussanik ineriartortitsinissaq kommunit imaluunniit Naalackersuisut namminneq akisaaffigigaat?

Akissut: Kalaallinut naqinnernik ilisarsisinnaanginnermut misiliutinik ineriartortitsisoqarnissaa aalajangiunneqassappat Naamminersorlutik Oqartussat, ilisimatusarfiit ilisimasaqarfiillu, immikkut ilisimasallit kommunillu suliffeqarfii, PPR/MISI ilanngullugit, tulluurtut suleqatigalugit tamatuminnga ingerlatsinissaat ilimagineqarsinnaavoq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta

Peter Olsen

Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermut Nunanullu Avannarlernut suleqateqarnermut Naalakkersuisunut Ilaasortaag

2. aug. 2011

Suliap normua: 2010-039424

Ullormut oqaluuserisassaag: ____

Naalakkersuisunut ilisimatitsissut

Atuarsinnaassusermik allassinnaassusermillu suliniutit pillugit Naalakkersuisunut ilisimatitsissut

Innuttaasut atuarsinnaanermikkut allassinnaanermikkullu piginnaasaannik siunissami pitsannngorsaaniarluni suliniutit pillugit Naalakkersuisut ilisimatinneqarnissaat Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiup allakkiaq manna aqqutigalugu kissaatigaat.

Nunatsinni innuttaasut qanoq amerlatigisut atuarsinnaanermikkut aamma/imaluunniit allassinnaanermikkut ajornartorsiuteqarnermut ullumikkut kisitsisaatigineqanngilaq. Danmarkimi nalilerneqarpoq sulisinnaasut 5-15%-it akornanni amerlassusillit atuarsinnaanermikkut imaluunniit allassinnaanermikkut assigiinngitsumik qaffasissusilimmik ajornartorsiuteqartut. Kisitsit nunatsinni atoraanni tamanna inuit 2000-8000-it missaat taama ajornartorsiuteqarnissaannut naapertuuppoq. Kisitsilli tamanna qaffasinnerusinnaavoq nunatsinni sulisussat ilinniarsimangitsut amerlanerat eqqarsaatigalugu. Atuarsinnaanermik allassinnaanermillu piginnaasaqannginneq inuit amerlasuut ulluinnarni inuunermi sulinerminnilu pitsaanerpaamik ingerlaniarannut ajornartorsiortitsivoq.

Inuit atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiutillit ataatsimut isigalugu eqimmattakkuutaanut marlunnut avinneqarsinnaapput assigiinngitsunik neqeroorfigineqarnissaminnik pisariaqartitsisunut:

Atuarniarnermik ajornartorsiutillit (dysleksi): Dysleksi tassaavoq naqinnerit naqinnerillu tulleriinnerisa arriitsumik eqqorluangitsumillu oqaasinngortinniarnisa kingunerisaanik atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqarneq (ilinniarnissamik ajornartorsiuteqarneq). Tamanna ajornartorsiutaavoq qaratsap qinnguarterneratigut uuttortarneqarsinnaasoq.

Atuarniarnermik allanniarnermillu sannguequtillit: Oqariaaseq atornerqartarpoq inunnut atuarniarnermik aamma/imaluunniit allanniarnermik ajornartorsiuteqartunut, taakkuli atuarniarnermik ajornartorsiutillit naqinnermik naqinnerillu tulleriinnerannik oqaasinngortitsiniarnermik ajornartorsiutaasa assinginik ajornartorsiuteqaratik. Tamatumunnga pissutaasut amerlasinnaapput, inooqataanikkut pissutsit, inuiaqatigiinni pissutsit aammalu perorsaanikkut/tarnillu pissusaatigut pissutsit.

Pineqartut ilaannut neqeroorutissanik aaqquissuussinissamut nunarput tamakkerlugu iliuusissatut pilersaaruteqanngilagut. Taamaattorli højskolit efterskolillu ataanni neqeroorutit atuutsitsilernissaq sulissutigineqarpoq. 2010-mi ukiakkut

suleqatigiissitaliortoqarpoq, taassuma sammisaq pillugu ilisimasanik annertunerusunik pissarsiniarnissaq suliassaralugu. Nunani Avannarlerni ataatsimeersuartitsinermit atorneqartussanik Nordisk Ministerrådimit 180.000 kr.-inik aningaasaliiffigineqarnissaq suleqatigiissitaliamit iluatsinneqarpoq. Nunani Avannarlerni misilittakkat Ilinniartitaanermit Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfimmit nunatsinni suliassaqarfimmi tamatumani nuna tamakkerlugu periusissamik ilusilersuinissamut isumassarsiorfiginiarneqarput.

Nunat Avannarliit Nuummi ataatsimeersuarnerat

Ataatsimeersuarneq ulluni 22.-23. marts 2011 ingerlanneqarpoq, tamatumani Norgimit, Savalimmiunit, Danmarkimit Islandimillu peqataasoqarluni. Ataatsimeersuarneq ilaatigut inuit atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqartut ilinniartinnissaannut periutsinik assigiinngitsunik qulaajaanermut atorneqarpoq. Matumani ilaatigut taaneqarsinnaapput:

- IT-rygsækimik taagorneqartup atorneqarnissaa, taanna IT-mi ikorfartuutinik imaqarluni.
- Danmarkimi VUC-tut ittumik inersimasunut siunnersuisarfiit ataanni neqerooruteqarnissaq.
- Inersimasunik ilinniartitsinermi suliffeqarfiit peqataatinneqarnissaat, tamatuma ilaatigut kingunerissallugu pikkorissarnermi suliaticigut annertunerusunik pissarsiaqarneq, taamaalillunilu pilersitsisinnaassuseq annertusarlugu.
- Savalimmiuni meeqqat atuarniarnermik ajornartorsiutillit imaluunniit atuarniarnermik allanniarnermillu sanngееquteqartut angajoqqaavisa namminneq piumassusertik malillugu peqatigiiffiannit misilittakkat.

Nunanit Avannarlernit misilittakkat amerlasuut ull. 24. marts nunatsinnit atorneqarsinnaanerat oqallisigineqarpoq. Atuarniarnermik allanniarnermillu sanngееqut nunatsinni neqeroorutaasartut siamasipput neqeroorutilli inunnit ataasiakkaajunerusunut ingerlanneqartarput nuna tamakkerlugu ataqatigiissarisooqartarnani. Nunatsinni maanna misilittagaalersunit ilaatigut taaneqarsinnaavoq Qeqertarsuarmit Piareersarfimmi aqunneqartumik inersimasunik atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqartunik ilinniartitsineq aammalu Nukissiorfinni suliniut, tamatumani inersimasunik piffissaq tamakkerlugu ilinniartitsisutut atorfeqartinneqarluni. Taakku misilittagaasa takutippaat ilinniartutik kajumissuseqartut, naallu aallartisarnermi ajornartorsiuteqartoqaraluartoq taakku atuarnermik allannermillu pilertortumik ilikkagaqarsimasut.

Inuit atuarniarnermik ajornartorsiutillit nunatsinni ilinniartitaanermik naammassinninniarnissamut naammaginaratumik ullumikkut ikiorneqarsinnaanngillat. Lillian Høyer Jensen ataatsimeersuarnerup nalaani nunatsinni atuarniarnermik ajornartorsiutilittut nammineq misilittakkaminik oqaluttuarpoq. Nunatsinni pisariaqartumik ikorfartorneqarsinnaananilu ikiorneqarsinnaannginnini pissutigalugu Danmarkimi ilinniartariaqarsimavoq. Tamatuma saniatigut nunatsinni kalaallisut danskisullunniit atuarniarnermik ajornartorsiutilittut misiligarneqarsinnaasimangilaq.

Nunatsinni innuttaasut atuarsinnaanermikkut allassinnaanermikkullu piginnaasaannik pitsaangorsaaniarluni nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarut

Ataatsimeersuarneq tunngavigalugu suliassaqarfimmi siunissami suliniutissanut Naalackersuisunut ilaasortamut Palle Christiansenimut nunatsinnit peqataasut kaammattuuteqarput. Kaammattuutit taakku aallaavigalugit suliassaqarfimmi nuna tamakkerlugu periusissamik sularinninnissamut misiligutitut suliniummik Ilinniartitaanermit Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfik aallartitsilersaarpoq.

Misiligutitut suliniummi atuarniarnermik ajornartorsiutilinnut aammalu atuarniarnermikkut allanniarnermikkullu sanngeequtilinnut neqerooruteqarnissaq aallunneqassaaq aammalu ilinniartitsinermi suliniutinik aalajangersimasunik misilittaasoqassaaq tamatumunnga tapertaliunneqarsinnaalluni Danmarkimi ilinniarfiit suliassa qarfirmik misilittagaqartut suleqatigiinnissamik pitsaanerusementik isumaqatigiissuteqarfiginissaat. Aammattaaq pingaaruteqarpoq ingerlatat aallartinneqartut najukkani atuutilernissaat misiligutitut suliniutikkut qulakkeerneqarnissaat.

Suliniummik aqutsisussamik atorfinitsitsinissaq pilersaarutigineqarpoq, taassuma ukiup ataatsip ingerlanerani suliassat makku suliarissallugit:

- Nunatsinni ajornartorsiutip annertussusia pillugu ilisimasamik katersuineq, tamatumani Ilimmarfik suleqatigineqarsinnaalluni.
- Nunani Avannarlerni ilinniartitsinermi atorussat pigineqareersut sorliit atorsinnaanerigut qulaajassallugu kiisalu atorussat kalaallisut nutserneqarnissaat isumagissallugu.
- Suliniutip ataani ingerlatassat assigiinngitsut ingerlanneqarnissaannut siammasarneqarnissaannullu ilaatigut Nordisk Ministerrådimut aammalu EU-mut aningaasanik qinnuteqarneq.
- Suliassa qarfirmi ilisimasat pillugit qitiusoqarfirmik pilersitsineq aaqqissuussinerlu. Qitiusoqarfik taamaattoq suliffeqarfiit pioreersut, assersuutigalugu Inerisaavik, Piareersarfiit ilaat, efterskoli, højskole ilinniarfilluunniit alla, ataanni pilersinneqarluarsinnaavoq.
- Inatsisileritooq suleqatigalugu inatsimmi tunngavissat naapertorlugit atuarniarnermik ajornartorsiutillit aammalu atuarniarnerminnik allanniarnerminnillu sanngeequtillit ikorfartorneqarnissaannut periarfissat suunersut misissorneqassaaq. Tamatumani immikkut isiginiarneqassallutik inuit annertuumik innarluutillit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 7., 3. november 1994-imeersoq aammalu Piginnaanngorsaaqqinnissamut ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 4, 31. maj 2001-imeersoq.
- Atuartut ilisimasallu pillugit avitseqatigiinnissaq pillugu Danmarkimi pisortatigoortumik suleqatigiinnermik qaninnerusedik pilersitsinissaq, tamatumani ilaatigut eqqarsaatigineqarlutik Københavnimi Taleinstitutimi aammalu Brande Højskole atuarniarnermik ajornartorsiutilinnik immikkut aallussa qartut.
- Ilinniartitsisunik ilinniartitsinissaq pikkorissartitsinissarlu pillugit ilisimatusarfimmik suleqatigiilerneq, tassanilu ilinniartut kingusinnerusukkat ilinniartitsinermik misilittaasassallutik.
- Atuarniarnermik ajornartorsiutillit nunatsinni misilittarneqarnissamut periarfissamik pilersitsineq.
- Misiligutitut suliniummi ilinniartitsissutissatut suliniutit aalajangersimasut misiligarneqassapput. Suliniutit taakku assigiinngitsumik qaffasisussilinnik

ingerlanneqarsinnaapput aammalu assersuutigalugu meeqqat atuarfii, suliffeqarfiit, højskolit, Piareersarfiit allalluunniit peqataatinnegarsinnaallutik.

- Misiligutitut suliniut naggaserlugu kajumissaarilluni paasititsiniaaneq aallartinneqassaaq, inuit maligassat atuarsinnaanermikkut allassinnaanermikkullu sannguequtilinnut aammalu atuarniarnermik ajornartorsiutilinnut ilinniarnissamut periarfissat ingerlateqqittassallugit.

Misiligummik suliniutip naammassineqarnerata kingorna susoqassava?

Misiligummik suliniummi anguniarneqarpoq inuusuttunut inersimasunullu atuarniarnermik allanniarnemillu ajornartorsiuteqartunut neqeroorutininik pilersitsinissaq. Misiligummik suliniutikkut suliaassaqarfimmi siunissami suliniutissat aqutissiuunneqarsinnaapput, atuagarsorneq eqqarsaatigalugu aammalu periutsit inissisimaffissallu eqqarsaatigalugit. Misiligummik suliniutip naammassineqarnerata kingorna ilinniartitsinissamik neqeroorutit misiligarneqareersimassapput innuttaasunullu neqeroorutigineqarnissaminut piareerneqarsimassallutik.

Pisariaqartitsisut amerlassasut takorloorneqarpoq. Taamaattumik aamma pingaaruteqassaaq innuttaasut atuarsinnaanikkut allassinnaanikkullu piginnaasaat qaffassarniarlugit ilinniartitsinissamik neqerooruteqartarnissamut aningaasanik amerlasuunik siunissami immikkoortitsisoqartarnissaa. Innuttaasut ilinniarnissamut periarfissaqarnissaat. Sulinerminni peqataallutillu qaffassarnissaat, meeqqamik ilinniagassalerineranni ikiuussinnaanissaat ataatsimullu isigalugu inuiaqatigiinni eqeersimaartumik peqataasinnaanissaat qulakkeerniarlugu suliniut aningaasaliinertut pingaaruteqartut isigineqartariaqarpoq. Taagorneqartut tamarmik atuarsinnaananilu allassinnaanngikkaanni ajornartorsiorfiupput, tamatumalu peqatigisaanik taagorneqartut nunatta siunissaanut pingaaruteqarlutik.

Misiligummik suliniummut missingersuutinut missingusiaq

Aningaasartuutit killilersimaarniarlugit misiligutitut suliniut illoqarfimmik suliniutit assigiinnigitsut misiligarneqarfigisinnaasaannik aallaaveqartariaqarpoq. Ataatsimut isigalugu kommuninik suleqateqarneq misiligummik suliniummut pingaaruteqarpoq.

Suliniummik aqutisup ukiumi ataatsimi akissarsiassai angalaneri ilanngullugit	450.000
Ilinniartitsisunik pikkorissartitsisarnerit	200.000
Atortussat kalaallisut nutsertinneqarnerat	500.000
Inersimasunik atuarniarnerminnik allanniarneminnillu ajornartorsiuteqartunik imaluunniit atuarniarnerminnik ajornartorsiuteqartunik ilinniartitsineq	500.000
Kajumissaaraluni paasititsiniaaneq	500.000
Katillugit	2.150.000

Aningaasanit siuliani taaneqartunit ukiumi aningaasanut inatsiseqarfiusumi 2011-mi 500.000 kr.-it atorneqarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Aningasaliissutit 2011-mi Ilinniartitaanermut pilersaarut kiisalu ilinniartitaanerup immikkut ittumik suliniuteqarfigineqarneraniit aningaasaliissutaapput, suliallu ingerlaqqinnissaanut

ukiumi 2012-imi 1.650.000 kr. aningaasaliissutissat qulakkeerneqarnissaat sulissutigineqarluni.

Misiligummik suliniummut atatillugu IT-rygsækip kalaallisut nutsertinneqarnissaanut siunissami malunnaatilimmik aningaasanik immikkoortitsisoqartariaqarpoq,

Palle Christiansen /

Karl Kristian Olsen